

KH: 348 /2012

36 § LAUSUNTOPYYNTÖ KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Khal 25.2.2013 § 75

Valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osasto pyytää kunnan- ja kaupunginhallituksilta lausuntoa kuntarakennelakiluonnoksesta 7.3.2013 mennessä.

Kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu hallituksen linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityisperusteista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä.

Lausuntoa pyydetään oheisesta luonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvityisperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Someron kaupunki lausuu kuntarakennelakiluonnoksesta seuraavaa:

Yleistä kuntarakennelakiluonnoksesta

-Lakiluonnoksen tavoitteet ovat lähtökohdaltaan oikeat, sillä ne perustuvat vahvoihin itsehallinnollisiin kuntiin, jotka asiakaslähtöisesti turvaavat laadukkaat ja yhdenvertaiset peruspalvelut koko maassa. Oikea lähtökohta on myös se, että kunnat itse päättävät viime kädessä mahdollisista kuntaliitoksista.

Kuntarakenteen toteuttaminen (1 a luku, 4 a – j §:t) sisältää ehtoja, joiden täyttämättä jättäminen edellyttää jatkoselvityksiä. Kunnalla olisi velvollisuus selvittää kuntien yhdistymistä. jos yksikin seuraavista kolmesta selvityisperusteesta osoittaa selvitystarvetta: 1) palvelujen edellyttämä väestöpohja (alle 20 000 asukasta, alle yksivuotiaiden ikäluokka alle 50 lasta), 2) työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne (työpaikkaomavaraisuus alle 80 prosenttia), 3) kunnan taloudellinen tilanne (alijäämä vähintään 500 euroa asukasta kohti).

Selvityisperusteiden on tarkoitus tukea lakiluonnoksen tavoitteita. Kuntien palvelutuotannon painopiste on sosiaali- ja terveydenhuollon (Sote) alueella

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Somerolla 7.3.2013 _____

siten, että sen osuus kuntien menoista on n. 60–70 prosenttia. Näin ollen ensiarvoisen tärkeää on saada ensin selvyys Sote-ratkaisusta ja vasta sen jälkeen tarkastella kuntarakennetta. Kuntien yhdistymisiä ei tarvita esimerkiksi silloin kun muodostetaan Sote-yhteistoiminta-alue, joka toimii kuntayhtymänä. Asukasluvultaan pienikin kunta selviää Sote-tehtäväalueen ulkopuolisista tehtävistä. Tätä taustaa ajatellen kuntarakennelakiluonnoksessa esitetyt selvitysmenettelyt ovat liian raskas ja turha prosessi. Kunnilla on myös kyky itse päättää milloin on syytä kuntien väliseen yhteistyöhön ja kuntaliitoksiin.

Selvitysvelvollisuudesta, selvityisperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä

-Selvitysvelvollisuus on pakkotoimenpide, joka on ristiriidassa lakiehdotuksen 2 §:n asukkaiden itsehallinnon edellytysten vahvistamisen kanssa. Otsikossa mainitut kohdat sisältyvät määräaikaista voimassa oleviin säädöksiin (1 a luku Kuntarakenteen toteuttaminen), joiden kautta pyritään toteuttamaan hallitusohjelman mukainen kuntauudistus. Esitys on jatkoa viime keväänä esillä olleeseen kuntien kuulemiseen, jossa kunnat pääsääntöisesti tyrmäsivät karttapohjalla esitetyt kuntarakenteet. Tilanne tässä suhteessa ei ole muuttunut viime vuodesta muuta kuin sekavammaksi, sillä käsittelyssä on yhtäaikaista kuntien olemassaolon ja tehtävien kanssa tärkeitä uudistuksia; kuntarakennelaki, sosiaali- ja terveydenhuoltolaki, valtionosuusuudistus ja kuntalain uudistus. Nämä määräaikaista säädökset on poistettava ehdotetusta kuntarakennelakiluonnoksesta, sillä ne kuuluvat ennemminkin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetarkaisujen piiriin.

Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

-Kuntien kuulemiset tapahtuvat esseemuotoisina 7.3.2013 määräajalla. Ministeriön aikataulussa kuntarakennelaki tulisi voimaan jo 1.5.2013, joten tällä aikataululla kuntien kuulemiset jäänevät muodollisiksi. Kuntarakennelakia ei pidä viedä eteenpäin ennen kuin Sote-rakenteista on tehty päätökset.

Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

-Lakiehdotus lähtee siitä, että valtioneuvosto voi päättää kuntien yhdistymisestä yhdistyvien kuntien valtuustojen yhteisestä esityksestä. Poikkeuksena on erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa oleva kunta, jonka vastustuksesta huolimatta valtioneuvosto voi kuntaliitoksen tehdä (18 §). Kuntien perustuslain mukaisen itsemääräämisoikeuden mukaisesti valtioneuvoston ei pidä saada pakkoliitosoikeutta, vaan se pitää olla aina kuntien vapaaehtoinen ratkaisu.

Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

-Kunnat itse kustantavat yhdistymiselvitykset, joihin kuitenkin voidaan hakea valtion avustusta. Yhdistymisavustukset sen sijaan määräytyvät jo käytännössä olevien periaatteiden mukaisesti jakautuen perusosaan ja lisäosaan. Valtionosuuksien vähenemisen korvauksen edellytyksenä on, että

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Somerolla 7.3.2013 _____

yhdistymisesitys on tehty 1.4.2014 mennessä. Käytännössä yhdistymisavustus vähenee sikäli, että vastaavana aikana yleisiä valtionosuuksia supistetaan entisestään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

-Sote-linjaukset ovat kovin ristiriitaiset nykyisen käytännön ja asiantuntijalausuntojen suhteen. Erityistä ongelmaa aiheuttaa epävarmuus sairaanhoitopiirien olemassaolosta. Sote-linjauksessa esitetään lähtökohdaksi kaksitasoinen järjestämisvastuu siten, että sosiaalitoimi kokonaisuudessaan sekä perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito ovat vahvalla peruskunnalla ja erityisen vaativa terveydenhoito viidellä erityisvastuualueella (ERVA). Peruskunnan voi esityksen mukaan korvata Sote-yhteistyöalueella joko isäntäkuntamallilla tai kuntayhtymänä. ERVA:n osuus hämärtyy siinä, että sille esitetään järjestämisvastuuta, mutta ei tuottamisvelvoitetta. Linjauksessa tosin mainitaan, että ERVA:n rooli ja tehtävät tarkennetaan jatkotyössä niin, että kuntien asema palvelujen järjestäjänä vahvistuu. Tarkennuksia koko Sote-ratkaisusta todellakin tarvitaan ja sillä aikataululla, että se tulee olemaan perusta mahdolliselle kuntarakennelakiuudistukselle. Lausuntopyyntö on toimitettu etukäteen sähköisesti.

Ehdotus kj: Kaupunginhallitus päättää esittää valtuustolle oheisen lausunnon antamisesta valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osastolle.

Tämän pykälän osalta pöytäkirja tulisi tarkastaa heti.

Keskustelun kuluessa jäsen Matti Härkönen esitti, että lausuntona annettaisiin hänen kokouksessa kokouksen osallistujille jakamansa lausunto (pöytäkirjan liitteenä). Jäsen Antti Kotti kannatti Härkösen esitystä.

Koska oli tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu esitys, puheenjohtaja ehdotti, että asia ratkaistaan äänestämällä ja teki seuraavanlaisen äänestysesityksen: ne, jotka kannattavat pohjaesitystä, äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Matti Härkösen tekemää esitystä äänestävät EI. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Sihteeri suoritti nimenhuutoäänestyksen, jossa äänet jakautuivat seuraavasti kuusi (6) JAA-ääntä (Fonsell-Laurila, Koivuniemi, Kyyrä, Mäki-Teeri, Pirttilä ja Pöri) ja kolme (3) EI-ääntä (Härkönen, Kotti, Lehtinen). Puheenjohtaja totesi pohjaesityksen tulleen kaupunginhallituksen päätökseksi äänin 6-3.

Päätös: Hyväksyttiin äänin 6-3.

Merkittiin, että tämän pykälän osalta pöytäkirja tarkastettiin heti.

Kval 4.3.2013 § 36

Ehdotus kh: Kaupunginvaltuusto päättää antaa oheisen lausunnon valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osastolle.

Asian käsittely:

Aluksi asiasta käytiin yleiskeskustelua.

Valtuutettu Riitta Lehtinen käytti ryhmäpuheenvuoron ja kertoi, että sosialidemokraattinen valtuustoryhmä tulee tekemään muutosesityksiä hallituksen esitykseen.

Valtuutettu Matti Härkönen esitti valtuutettu Kultasen kannattamana, että hänen valmistelemansa ja valtuutetuille etukäteen sähköpostitse lähettämänsä lausunto hyväksytään.

Valtuutettu Antti Kotti pyysi neuvottelutaukoa. Myönnettiin 10 minuutin neuvottelutauko klo 19.50. Kokous jatkui klo 20.01.

Koska yleiskeskustelun aikana tuli esiin, että Härkösen tekemän esityksen lisäksi pohjaan tullaan tekemään yksittäisiä muutosesityksiä, puheenjohtaja esitti, että ensin käsitellään pohjaesitykseen tehtävät muutosesitykset ja sen jälkeen tarvittaessa äänestetään näin syntyneen esityksen ja Härkösen esityksen välillä. Käsittelyehdotus hyväksyttiin.

Valtuutettu Kotti esitti Riitta Lehtisen kannattamana, että hallituksen pohjaesitykseen tehdään seuraavat muutokset:

Poisto, kappale 2: *Kunnalla olisi velvollisuus selvittää kuntien yhdistymistä, jos yksikin seuraavista kolmesta selvityspäätöksestä osoittaa selvitystarvetta: 1) palvelujen edellyttämä väestöpohja (alle 20 000 asukasta, alle yksivuotiaiden ikäluokka alle 50 lasta), 2) työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne (työpaikkaomavaraisuus alle 80 prosenttia), 3) kunnan taloudellinen tilanne (alijäämä vähintään 500 euroa asukasta kohti)*

Lisäys, kappale 2: *Käytännössä selvitysvelvollisuus koskee miltei jokaista Suomen kuntaa, myös Someroa. Someron kaupunki haluaa strategiansa mukaisesti säilyä itsenäisenä kuntana. Itsenäisyytensä säilyttämiseksi kaupunki on valmis nykyistäkin tiiviimpääkin yhteistyöhön ympäröivien kuntien kanssa.*

Poisto, kappale 3: *Asukasluvultaan pienikin kunta selviää Sote-tehtäväalueen ulkopuolisista tehtävistä. Tätä taustaa ajatellen kuntarakennelakiluonnoksessa esitetyt selvitysmenettelyt ovat liian raskas ja turha prosessi. Kunnilla on myös kyky itse päättää milloin on syytä kuntien väliseen yhteistyöhön ja kuntaliitoksiin.*

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Somerolla 7.3.2013 _____

Valtuutettu Elo esitti, että Kotin esityksessä poistettavaksi esitetty lause ” *Tätä taustaa ajatellen kuntarakennelakiluonnoksessa esitetyt selvitysmenettelyt ovat liian raskas ja turha prosessi.* ” jätettäisiin. Valtuutettu Härkönen kannatti Elon esitystä.

Kotti muutti esityksensä Elon tekemän muutoksen mukaiseksi. Lehtinen totesi edelleen kannattavansa Kotin tekemää, Elon tekemän muutosesityksen mukaisesti muutettua esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että koska oli tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu esitys, asia on ratkaistava äänestämällä ja teki seuraavanlaisen äänestysesityksen: Ne, jotka kannattavat hallituksen pohjaesitystä, äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat valtuutettu Kotin tekemää esitystä äänestävät EI. Äänestysesitys hyväksyttiin. Suoritettiin nimenhuutoäänestys, jossa äänet jakautuivat seuraavasti: JAA 21 ja EI 14. Puheenjohtaja totesi hallituksen esityksen tulleen kaupunginvaltuuston päätökseksi äänin 21–14. Äänestyslista (I) pöytäkirjan liitteenä.

Valtuutettu Kotti esitti valtuutettu Riitta Lehtisen kannattamana, että hallituksen esitykseen tehdään seuraavat muutokset:

Poisto, kappale 4: *Otsikossa mainitut kohdat sisältyvät määräaikaisesti voimassa oleviin säädöksiin (1 a luku Kuntarakenteen toteuttaminen), joiden kautta pyritään toteuttamaan hallitusohjelman mukainen kuntauudistus.)*

Lisäys: *Kuntarakenteen selvitysmenettelyn lähtökohtainen tarkoitus on saada aikaan esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus. Nämä eivät ole tarkoituksenmukaisia linjauksia. Olennaista on selvittää kullekin alueelle toimiva ja järkevä kuntarakenne ja tarvittaessa kuntien välinen yhteistyömalli, jonka pohjalta palvelut voidaan parhaalla tavalla järjestää tulevaisuudessa.*

Selvityksissä tulisi selvittää aina sekä mahdollisen yhdistymisen edut että haitat nykytilanteeseen verraten. Rakennelaisissa tulisi korostaa toiminnallisuutta ja palveluita hallinnon sijasta.

Poisto, kappale 4: *Nämä määräaikaiset säädökset on poistettava ehdotetusta kuntarakennelakiluonnoksesta, sillä ne kuuluvat ennemminkin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennerekaisujen piiriin.*

Valtuutettu Härkönen esitti valtuutettu Kultasen kannattamana, että kappaleesta neljä poistetaan myös lause: *”Selvitysvetvollisuus on pakkotoimenpide, joka on ristiriidassa lakiehdotuksen 2 §:n asukkaiden itsehallinnon edellytysten vahvistamisen kanssa.”*

Kotti otti Härkösen esityksen mukaan omaan esitykseensä ja Riitta Lehtinen piti kannatuksensa Kotin esitykselle voimassa.

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Somerolla 7.3.2013 _____

Puheenjohtaja totesi, että koska oli tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu esitys, asia on ratkaistava äänestämällä ja teki seuraavanlaisen äänestysesityksen: Ne, jotka kannattavat hallituksen pohjaesitystä, äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat valtuutettu Kotin tekemää esitystä äänestävät EI. Äänestysesitys hyväksyttiin. Suoritettiin nimenhuutoäänestys, jossa äänet jakautuivat seuraavasti: JAA 21 ja EI 14. Puheenjohtaja totesi hallituksen esityksen tulleen kaupunginvaltuuston päätökseksi äänin 21–14. Äänestyslista (II) pöytäkirjan liitteenä.

Puheenjohtaja totesi, että lausunnoksi oli tehty myös kokonaan oma kannatettu esityksensä (Härkösen esitys), joten seuraavaksi on äänestettävä hallituksen esityksen ja valtuutettu Härkösen esityksen välillä ja teki seuraavanlaisen äänestysesityksen: Ne, jotka kannattavat hallituksen pohjaesitystä, äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat valtuutettu Härkösen tekemää esitystä äänestävät EI. Äänestysesitys hyväksyttiin. Suoritettiin nimenhuutoäänestys, jossa äänet jakautuivat seuraavasti: JAA 23 ja EI 12. Puheenjohtaja totesi hallituksen esityksen tulleen kaupunginvaltuuston päätökseksi äänin 23–12. Äänestyslista (III) pöytäkirjan liitteenä.

Päätös: Hyväksyttiin äänin 23–12.

Tiedoksi: Valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osasto